

Ogled po šolskem svetu.

Iz Notranjskega. Pri drugem občnem zboru učiteljskega društva, ki ga učitelji željno pričakujemo, bomo zopet imeli priložnost, javno in skupno razodeti svoje želje, potožiti svoje reve in naznaniti jih vikši gosposki. Posamne točke, ki se bodo pri tem zboru obravnavale, so prav zanimive in vredne, da se bodo na tanko pretresovale. Imamo pa tudi še druge potrebne stvari, ktere naj bi učiteljsko društvo ta pot prerešetalo. Med temi bi bilo vprašanje: Kako naj bi učiteljsko društvo še bolj koristilo svojim družabnikom in našim šolam, ko dosih dob? To vprašanje je že za tega del važno, ker je nekaj udov in več drugih učiteljev, katerim je naše učit. društvo premalo koristno. Kdor tedaj v tej zadevi kaj vé svetovati, naj bi razodel svoje mnenje. Mnogo važen bi bil morda nasvet, da bi učiteljsko društvo na svetlo dajalo slovenske knjige.

Se vé, da ne bode moglo tako, kakor Matica ali dr. sv. Mohora, obilo bukev na leto izdajati, ali jih celó založevati (založnik se že dobi); dovelj bo, če bode za pisatelje skerbelo, jih za tako podvzetje vnelo, in jih po svoji moči s svetom i djanjem podpiralo ter naročnike za nove bukve nabiralo in jih družabnikom učit. društva za nižo ceno dajalo.

Nekteri učitelji, ki niso družabniki učit. društva, bi se morda tudi z veseljem s svetom in glasom tega zbora vdeleževali. *) Slavni odbor učit. društva naj bi tedaj vse učitelje na Kranjskem in sploh Slovenskem k temu zboru povabil.

Pridite torej, dragi sobratje, v obilnem številu v belo Ljubljano 22. t. m.; pa primisljajte še domá svoje nasvete, ki jih bote javno razodevali; kajti zbor mora le o na tanko prevdarjenih in zeló važnih predlogih sklepati!

Iz Idrije. Dragi „Tovars!“ Ker Ti že dolgo nisem pisal, spodobi se, da Ti zopet kaj sporočim. V počitnicah si sicer človek ne naklada dela; Tebi pa vendar rad postrežem s kakim dopisom. — Šolsko leto smo pri nas končali konec julija z lepo svečanostjo, ki je od nekdanj pri nas v navadi; mislimo tudi, da smo ga doversili z dobrim vspehom, vendar delavec sam ne more i ne sme hvaliti svojega dela. Šolske počitnice porabijo nekteri učitelji i odrasli dijaki, da grejo na pot ogledovat druge jim neznane kraje. Tudi jaz sem bil letos precej časa na popotvanji. Hodil sem nekaj časa po Goriškem i potem po Notranjskem, ter povsod opazoval, kar je bilo važnega i znamenitega. Kar me je pa najbolj zanimivalo, to je omika ljudstva. Zavolj tega je bila v slehernem kraju moja prva skerb, da sem popraševal in skušal pozvediti, kako se skerbí za izobraževanje mladine, kako da je torej s šolo. Poiskoval sem zategadel povsod šolsko poslopje, obiskoval sem učitelja ter od njega zvedel, kako otroci v

*) Sej jim tega nihče ne brani, naj pa pristopijo k društvu. — Vsako društvo, tedaj tudi učiteljsko obsega pravice in dolžnosti, neudjo smejo poslušati, a glasovati in voliti imajo pravico le udje, — sicer neha društvo, ko bi se le po pravicah segalo, dolžnosti pa bi nihče ne sprejemal. Vredn.

šolo hodijo, kako se učijo, kako so starši šoli vdani, kako srenja za šolo skrbí in druge šolske i učiteljske zadeve.

Sploh so mi razodeli le bolj žalostne razmere našega šolstva. V dobrem stanu sem res le redko kje šolo našel. V nekterem kraju je šolsko poslopje revno, da se ga Bog usmili; sim ter tje še srenja svojega šolskega poslopja nima, ampak kako majhno najeto izbico; drugod je učiteljska plača tako majhna, da učitelj komaj shaja; zopet drugod otroci šole ne obiskujejo in gosposka se za to še zmeni ne: tako, da je v vsakem kraju več ali manj takih in enakih napak, ki ovirajo šolski napredek. Hotel bi z imenom povedati šole, ki so tako pomanjklive, ako bi vedel, da jih bom s tem spodbudil, da bi svoje šolstvo izboljšale. Pa saj v vsakem kraju vedó, kaj je napak; le volje jih ni, da bi za šolo kaj storili in enkrat do spoznanja prišli, kolikošne vrednosti so dobro osnovane ljudske šole.

Sim ter tje se sliši, da se duhovni vsled novih šolskih postav šoli zelo odtegujejo in da šoli i svetnemu učitelju še celó nasprotujejo. Koliko je v tej govorici resničnega i koliko pridnega, ne bodem preiskoval; povedati pa danes hočem zelo hvalevredno prizadetje duhovnega pomočnika v Spodnji Idriji (pri Fari), č. gosp. J. Ramovša. Berž kakor je prišel ta gospod k Fari (dve leti je že tega), pričel je šolo iz lastnega nagiba in sicer — brezplačno.

Podučeval je šolsko mladino od 6 — 14. leta po leti in po zimi 6 do 7 ur na dan. Imel je 70 do 80 vsakdanjih učencev, in več nedeljskih. Ali ne samo, da je zastoj učil, še materialno je šolo podpiral, ter je iz lastnega žepa večini šolskih otrok kupoval šolske bukve in drugih za šolo potrebnih reči. In koliko je ta za omiko naroda, zlasti za šolsko izobraževanje vneti gospod otroke svoje naučil, to se je videlo pri očitnem šolskem spraševanju 16. avg., pri katerem je bilo več zvedenih poslušalcev in obilo domačega ljudstva. Iz kersčanskega nauka, ki je bil naj prvo na versti, znali so otroci kaj lepo razumno povedati; zlasti so jim zgodbe sv. pisma gladko tekale. Bratí so že znali mali, komaj 6 let stari otročički. Enako zadovoljni smo bili z čednim pisanjem; zlasti pa je bilo računstvo posebno hvalevredno za tako kmečko šolo; kajti oziralo se je pri vsakej nalogi na kmečke potrebe. Še bolj z veseljem smo poslušali, kar so otroci znali iz zemljepisja, prirodoslovja (živalstva) in zgodovine slovenskega naroda. Še večje hvale je vreden g. Ramovš, da je vadal svoje otroke prav pravilne slovenščine v pismu in govoru, da torej ni rabil domačega pokvarjenega narečja. Konec preskušnje so otroci še deklamovali lepe slovenske pesmi, jih tudi zapeli in dve učenki ste z lepim govorom sklenile to lepo šolsko svečanost. Za veliko otroško pridnost je g. Ramovš na zadnje svoje učence prav obilno obdaroval. Nakupil jim je bil mnogo slovenskih knjig. Prav pridni učenci so dobili po troje in dvoje lepih bukev, pridni pa po ene. Manj pridnim je pa dal lepe podobe, tako, da je vsak pri skušnji pričujoči šolar kako darilce dobil. Slehernemu nazočemu je pri tem spraševanju serce radosti igralo, ko je videl, koliko je ta č. duhovni gospod storil za omiko mladine brezplačno in kakošno veselje je s tem šolarjem na-

pravil. Slava Vam, č. g. Ramovš! Bog Vas ohrani še mnogo let prebivalcem spodnje Idrije, ki so Vam za toliko dobrot gotovo hvaležni!

L.

Iz Poloma na Kočevskem. (Šolski dobrotniki; šolski prazniki.) Možje, ki svojo učenost zajemajo le iz bukev, mnogo govoré, kako šole po kmetih zboljšati, ter se pri tem opirajo na lepa teoretična pravila. A vsa njih teorija učiteljem in šolam malo pomaga; je njiva, ki niti učitelja, niti učencev ne redi!

Od teh bolj praktični so možje, ki poskerbijo, da doide šolam in učiteljem materialna podpora. Ti vedó, da učitelj, ako je dobro preskerbljen z vsakdanjim kruhom, lažeje vso svojo skerb obrača v prid šole. Res, vse hvale vreden je mož, ki se skaže dobrotnika šoli, kajti on ne stori dobro le eni ali dvema osebama, nego on se skaže dobrotnika vsi fari. Še večí šolski dobrotnik pa se sme po vsej pravici imenovati oni mož, ki zapusti šoli kako zalogo (štiftengo), kajti on je dobrotnik človeštvu vse večne čase. Tri take dobrotnike imam naznaniti danes. Žal mi je, da mi od dveh nista imeni znane! To pa nič ne dé, kajti vse eno je, ali je A. B., ali pa C. D. kaj daroval. Le ta je prva, da je „kaj“ in „koliko“ daroval.

Šole, ki so se jih spomnili blagi šolski dobrotniki v svojej zadnji oporoki so: šola v Morovici, pri Stari cerkvi in v Štalicah (Stalzersn). Pervej šoli je zapustil neki premožen mož, † na Ogerskem, zdatni znesek, od ktereга dobiva ondotni učitelj obresti po 300 gl. na leto. (60 gold. še celó v srebru.) Da je pa lepi dar došel tej šoli, hvala zato gre ondotnemu preč. gosp. fajmoštru Janezu Križe-tu, ker brez njegovega truda, kakor se mi je pravilo iz verjetnih ust, bi bil ta lepi dar izgubljen za M. šolo. G. fajmošter so, ker drugače ni šlo, po pravníški poti dobili lepo darilo.

Za drugo šolo je sporočil neki g. Erker 2000 gl. Obresti tega zneska zboljševali bodo ondotnemu učitelju službo za 100 gl. na leto.

Naj bolj blagega skazal se je pa neki na Češkem umerli Kočevar soseski v Štalicah. Volil jej je v svojem „testamentu“ tolik znesek, da bodo Štaličanje lahko zidali novo šolo. Verh tega pa bo imel učitelj 500 gl. letne plače iz te bogate zaloge. *) Na Štalicah še niso začeli šole zidati, ker ondotno ljudstvo se menda brani delati tlako pri šoli. Pač čudno ljudstvo! Druge fare stavijo na svoje stroške nove šole, a v Št. ne bo treba ljudem plačevati niti stroškov za zidanje šole, niti učitelja, ker vse to jim je preskerbel njihov rojak, kakor sem gori pisal, in vendar ne morejo pričeti z zidanjem šole, ker!

Te verstice sem napisal, da zvé šolski svet za blage šolske dobrotnike po deželi. Naj bi to vzbudilo in naklonilo še mnogo dobrih sere v prid domačemu šolstvu! Bodi večni spomin umerlim dobrotni-

*) Takih veselih novíc „Uč. Tovarš“ dosihmal še ni mogel prinašati. Le tisti, kdor po svetu gre, vé prav ceniti šolski poduk, — ker mu je dostikrat podlaga njegovega blagostanja. — To novico bi radi tako glasno naznanili, da bi se čula tudi po tistih krajih, kjer gosposka mora otroke v šolo siliti, in sosesčani še učitelja sovražijo, ker mu ni vse jedno, ali ima šolo prazno ali polno.

kom! Dobri Bog jim bo gotovo unkraj groba ~~stetere~~ poplačal njihovo dobrotno dejanje.

Šolski prazniki so se začeli tudi po deželi.

Pridni učitelji porabijo šolske počitnice v to, da se nekoliko odpočijejo od truda, ter dobivajo novih moči za prihodnje delo nabiraje si za prihodnje leto novih učilnih pripomočkov.

Tako sva tudi mi dva — jaz in moj tovarš — sklenila porabiti šolske praznike v dušno in telesno korist, ter se bova lahko ognila dolgemu času.

Ivan Zarnik, Ljuračev.

Iz Ljubljane. 2. t. m. je bila v posvetovalnici c. k. deželne vlade prva seja deželnega šolskega svetovalstva, pri kateri so bili pod predsedstvom gospoda c. k. deželnega poglavarja pričujoči vsi v Ljubljani bivajoči udje. Gospod pervosrednik prijazno ogovori nazoče in želi, da bi se vsi tega svetovalstva vdeleževali tako, kakor zahteva važna ta stvar, koja se šteje k prvim tehtnim deželnim naredbam. C. k. deželne vlade svetovalec, gospod Hočev ar, prebere načert za opravični red pri tem svetovalstvu, kteri se z nekterimi malimi popravki sprejme. Potem se določi, da naj se vse potrebno vredi, da naj se nemudoma vstanové okrajna in občinska svetovalstva, in naj se tudi za terdno postavijo okrajni šolski nadzorniki. Seja deželnega šolskega svetovalstva bodejo vsaki drugi četrtek, tedaj dvakrat na mesec.

Ker je tedaj c. k. deželno šolsko svetovalstvo vravnano, po postavi prejdejo na c. k. deželno šolsko svetovalstvo vsa opravila o šolstvu, ki jih je do sedaj opravljala c. k. deželna vlada.

Vsled postave o šolskem nadzorstvu (§. 19.) v kantonsko ali okrajno šolsko svetovalstvo volijo tudi učitelji dva zvedenca ali veščaka v učiteljstvu. Ker bodo te volitve že pri prvih okrajnih učiteljskih zborih, potrudite se, učitelji, da v to svetovalstvo volite možé, ki so za to opravilo sposobni, in kterim naj bolj zaupate.

— V nadaljevalni šoli v Ljubljani se učé učitelji naravoslovja in kemije po 2 ur na dan, (učenik g. profesor Vurner); poljedelstva 4 ure na dan (uč. g. Ivan Tomšič); računstva 1 uro na dan (uč. g. Janez Eppih), nazornega nauka 1 uro na dan (uč. g. Ivan Tomšič); zemljepisja in zgodovine 1 uro na dan (uč. g. France Lesjak); telovadstva 2 uri na dan (uč. g. Schäfer).

Vsi nauki se učé v nemškem jeziku.

Učiteljev je vseh skupaj 22, ker se dva prostovoljno učenja vdeležujeta.

— V seji mestnega svetovalstva 6. t. m. so bile učiteljske službe v mestni šoli (v prejšnjih paralelnih razredih pri c. k. normalki) tako le oddane: Leop. Belar dobi prvo mesto s 600 gold. in je ob enem ravnatelj; J. Zima, učitelj iz Velikovca, dobi drugo mesto s 500 gold.; J. Kokalj, privatni učitelj in J. Vizjak, namestni učitelj pri c. k. normalki, dobita podučiteljevi službi po 400 gold. letne plače. V Šentjakobsko šolo pride na mesto L. Belarja J. Schott. Ravnateljstvo te šole se je izročilo A. Praprotniku. Za kateheta obeh šol se je odločilo 450 gold. Ob enem se je mestni gosposki naročilo, da naj skerbí za novo šolsko poslopje za mestne šole.

— (Nove šolske postave.) Za šolstvo naj bolj važne postave so: postava 25. maja 1868 in 14. maja 1869; za njima pa pride ravno sedaj 20. avgusta t. l. razglašena postava imenovana „Schul- und Unterrichtsordnung für die allgemeinen Volksschulen“, ktera dobi veljavo že prihodnjo šolsko leto za vse dežele zastopane v državnem zboru (izvzemši kraljestvo gališko in lodomeriško in mejno grofijo istriško) — vendar za sedaj le začasno. Neogiblivo potrebno je tedaj, da se vsak učitelj seznani s to postavo, ter razume nje določila. Ta postava govori:

1) o šolskem obiskovanju; 2) koliko časa traja čas za učenje; 3) o izpuščenju iz šol; 4) o šolskem verdevanju; 5) o dolžnostih učiteljevih; 6) o učiteljskih shodih; 7) o razredjenju (Klassenabtheilung); 8) o namenu pri poduku; 9) o preskušnjah in spričalih; 10) o učilnih pripomočkih; 11) o delavniških šolah za dekleta.

Naj še opomnimo, da je bila ta postava pri vseh deželnih vladah pretresovana, in da so se tega posvetovanja vdeleževali tudi nekteri učitelji, tedaj se ne more reči, da je bila postava sklenjena pri zeleni mizi.*)

— Ravno ta dan (20. avg.) je izšla tudi postava za meščanske šole (Bürgerschulen), veljavna za vse kronovine razun Galicije.

Po §. 18 šolske postave 14. maja 1869 je meščanska šola ali šola z 8 razredi, ktera presega učne meje ljudske šole, ali pa je tri-razredna šola sama za se, ki se naslanja na peti razred ljudskih šol.

*) „Tov.“ bode jo tudi prinesel.

Vredn.

Vabilo k občnemu zboru društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem in k drugemu občnemu zboru učiteljskega društva za 22. dné tega meseca še ponavljamo in naznanjamo, da bode s tem zborom združena tudi mala razstava učnih pomočkov. Tudi učitelji, ki niso udje teh društev, kot poslušalci smejo vdeleževati se tega zbora. Bratje, pridite obilo!

Prememba v učiteljskem stanu.

Minister za bogočastje in uk je profesorja na tukajšnji višji gimnaziji, g. Blaža Hrovata, imenoval za vodja c. k. izobraževalnice v Ljubljani in obenem postavil tu za poglavitna učitelja g. Franceta Lesjaka, učitelja v tukajšnji vadnici, in gimn. suplenta g. Leop. viteza Gariboldi-ta.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Mille.